

تحلیل محتوای وبسایت‌های کتابخانه‌های دانشگاهی کشورهای انگلیسی‌زبان^۱

نوشته جولی ام استیل^۲

ترجمه علی مرادمند^۳

چکیده

ضمن مطالعه وبسایت‌های کتابخانه‌های دانشگاهی در کشورهای انگلیسی‌زبان (استرالیا، کانادا، انگلستان و ایالات متحده)، معلوم شد که در میان همه این کشورها، وبسایت‌های مورد مطالعه از نظر نمایش ظاهری با هم شباهت دارند. هر چند تفاوت‌هایی هم در محتوای آنها وجود داشت. همه ۱۵۰ وبسایت کتابخانه‌ای مورد آزمون، امکان دسترسی به فهرست مجموعه‌شان و بعضی پایگاه‌های داده‌های اطلاعاتی را فراهم می‌آورند. بعضی از آنها همچنین امکان دسترسی به فهرست‌های کتابخانه‌های دیگر، توصیف خدمات و تاریخ‌روزآمدسازی را نیز ارائه می‌دهند. اطلاعات اندکی درباره مواد آموزشی و دسترسی از راه دور امکان‌تای تدارک دیده شده است، و در دسترسی به دایرة المعارف‌ها، فرم‌های درخواست، و مسیر یاب‌ها، تفاوت‌هایی وجود دارد.

کلید واژه‌ها

اینترنت، بازیابی اطلاعات، کتابخانه‌های دانشگاهی، وبسایت

مقدمه

با امکان دسترسی جهانی که از طریق اینترنت ارائه شد، مشاهده و [بررسی] راه‌هایی که در آنها الگوهای فرهنگی، بر توسعه و کاربرد صفحات وب تأثیر می‌گذارند نیز منطقی است. هدف این مطالعه بررسی صفحات وب کتابخانه‌های

آزمایش و ارزیابی صفحات وب زمینه جدیدی از مطالعه در نظام‌های مختلف است. کتابخانه‌ها نیز از این امر مستثنا نیستند. اکنون که صفحات وب کتابخانه‌ای خصیصه‌ای استاندارد به شمار می‌روند، باز بینی آنها صرفاً، برای [تعیین میزان] سودمندی و ارتباط متقابل، منطقی است.

1. "A content analysis of university library websites in English speaking contries". *Online Information Review*, Vol. 25, No. 3(2001): 160-164.

2. Julie M. Still

۳. دانشجوی کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه شهید چمران اهواز moradmanda@yahoo.com

دانشگاهی در چهار کشور انگلیسی زبان برای مقایسه و سنجش طرح و محتوای آنهاست. این احتمال زیاد است که در پاره‌های موارد در کشوری بیش از دیگر کشورها یا در مواردی در سطوحی بالاتر ظاهر شوند. گزینش کشورها با زبان یکسان، بررسی را بیشتر قابل کنترل می‌سازد و نشان می‌دهد که چگونه استفاده از زبان یکسان، بر وجود فرهنگ مشترک دلالت نمی‌کند اگر چه ممکن است به معنای میراث مشترک باشد.

کشورهایی که برای این مطالعه انتخاب شدند عبارتند از استرالیا، کانادا، انگلستان، و ایالات متحده آمریکا. نگارنده به عنوان یک آمریکایی علاقه‌مند است بعضی از پیش‌داوری‌ها را تأیید کند. از مجموعه‌های از سیاهه‌های واریسی استفاده شد و ابتدا کتابخانه‌های ایالات متحده بررسی شد. بنابراین، به این ترتیب، این مطالعه، کتابخانه‌های سه کشور دیگر را با کتابخانه‌های ایالات متحده مقایسه می‌کند. محقق اجزایی از وب را که در وبسایت‌های دیگر کشورها وجود داشته‌اند ولی در وبسایت‌های ایالات متحده نیامده‌اند، یادداشت کرد. به هر حال محقق بر آن نشد که به عقب باز گردد و صفحات وب کتابخانه‌های آمریکایی را مجدداً ارزیابی کند. معنی همه اینها چیست؟ اگر هسته مشترکی از مواد در همه کتابخانه‌های مورد مطالعه موجود باشد، می‌تواند

گزینش کشورها با زبان یکسان، بررسی را بیشتر قابل کنترل می‌سازد و نشان می‌دهد که چگونه استفاده از زبان یکسان، بر وجود فرهنگ مشترک دلالت نمی‌کند اگر چه ممکن است به معنای میراث مشترک باشد.

نشان دهنده این نکته باشد که وبسایت‌ها و اینترنت بخش جدایی‌ناپذیر^۴ خدمات کتابخانه‌ای در میان کشورهای انگلیسی زبان شده است. برای مثال اگر فهرست قابل دسترسی از طریق شبکه از همه وبسایت‌ها قابل دسترسی باشد، حتی اگر فقط در دسترس نزدیک‌ترین جامعه دانشگاهی باشد، اشاره گسترده به دسترسی از راه دور

می‌تواند بیان‌کننده این باشد که کاربران کتابخانه‌ها در همه این کشورها یا دست کم توده مهمی^۵ از این کاربران خارج از محیط دانشگاه به اینترنت دسترسی دارند. اقلام هسته مشترک در وبسایت‌های کشورهای مختلف می‌تواند بیان‌کننده عمومیت^۶ آن اقلام باشد. اقلامی که فقط در یکی یا بعضی از این کشورها، نه در همه آنها ظاهر می‌شوند، نمایان‌کننده تفاوت‌های فرهنگی خواهد بود. کتابخانه‌هایی که اخیراً طراحی وبسایت خود را شروع کرده‌اند، می‌توانند از همان اقلام هسته مشترک برای الگوی طراحی وبسایت خود استفاده کنند تا این اطمینان حاصل شود که همه آن عناصر وجود دارند. دانشگاه‌هایی مایلند به دانشجویان دیگر کشور متوسل شوند، می‌توانند عناصر هسته یا عناصر فرهنگی را در زمان آماده‌سازی وبسایت‌های کتابخانه به حساب آورند.

بررسی آثار و منابع

در مطالعه توسعه راهبرد جستجو برای یک سؤال مفروض در یک پایگاه اطلاعاتی معین، دیده شده است که کتابداران کشورهای مختلف، راهبردهای گوناگونی را به کار می‌برند که بیشتر از الگوهای فرهنگی برای پیدا کردن جواب یک سؤال نشأت می‌گیرد، اما بیشتر به اطلاعات مشابهی به عنوان جواب می‌رسند (۹: ۵۹-۶۶). بعدها، در مطالعه دیگری، وبسایت‌های کتابخانه‌های دانشگاهی و کتابخانه‌های دانشکده‌های جامع^۷ در ایالات متحده مقایسه شد. در این مطالعه اطلاعات هسته مشترک در همه این کتابخانه‌ها، بدون توجه به اندازه آنها همراه با بعضی اقلام مشترک در سایت‌های تحقیقاتی و بعضی دیگر که در سایت‌های دانشکده‌های جامع مشترک بودند، مشخص شدند (۵: ۲۷۵-۲۸۹).

کلاوزن^۸ صفحات وب کتابخانه‌های دانشگاهی دانمارک را مطالعه کرد و آنها را با وبسایت‌های عمومی مقایسه کرد و پی برد که وبسایت‌های کتابخانه‌ها بالاتر از حد متوسط هستند (۳: ۸۳-۸۷). چیسنگا^۹ صفحات وب کتابخانه‌های دانشگاهی در منطقه پایین‌تر از صحرا در آفریقا را به ویژه با در نظر گرفتن چگونگی دسترسی به منابع الکترونیکی بررسی کرد (۲: ۴۹-۵۷). آجینگو^{۱۰} صفحات وب کتابخانه‌های دانشکده‌های به لحاظ تاریخی مخصوص سیاه‌پوستان^{۱۱} و دیگر مؤسسات

4. Integral Part
5. Critical Mass
6. Universality

7. Community college library
8. Clausen
9. Chicenga

10. Agingu
11. Historical Black college

استفاده‌ها می‌شود. همان‌طور که در بالا اشاره شد زمانی که امکان انتخاب وجود داشت، مؤسسات دارای دست کم یک برنامه کارشناسی ارشد انتخاب شدند. این کتابخانه به گروه کثیری از کاربران، شامل دانشجویان تازه وارد، فارغ‌التحصیلان و اعضای هیئت علمی پژوهشی،

بعضی اقلامی که مورد توجه در جامعه کتابخانه‌ای ایالات متحده هستند، عبارتند از: استفاده از اینترنت و به‌ویژه استفاده از وب به مثابه روشی برای ارائه آموزش کتابخانه‌ای، و دسترسی از راه دور به مواد کتابخانه‌ای. این دو به‌ویژه در رابطه با آموزش از راه دور، دوره‌های پیوسته و استفاده از مواد کتابخانه‌ای در خارج از کتابخانه ارزش خاصی دارند (از دفاتر خارج از دانشگاه و داخل دانشگاه).

خدمات ارائه می‌کنند. در بعضی موارد، برای پیدا کردن تعداد مؤسسات لازم برای هر کشور، بعضی مؤسسات کوچک‌تر هم در نظر گرفته شدند. فهرستی از این کتابخانه‌ها روی وب به نشانی:

<http://www.rci.rutgers.edu/~still/libist.htm>

موجود است. ۵۰ کتابخانه برای هر یک از کشورهای انگلستان و ایالات متحده و ۲۵ کتابخانه برای هر یک از کشورهای استرالیا و کانادا در جامعه پژوهش وجود دارد. در مطالعه سال ۱۹۹۹ یک فهرست هسته از عناصر مشترک برای پژوهش در وبسایت‌های دانشگاهی شناسایی شد. از آنجا که بسیاری از این دانشکده‌ها بیش از یک کتابخانه داشتند بزرگ‌ترین یا اصلی‌ترین کتابخانه دوره کارشناسی (اگر امکان شناسایی وجود داشت) برای مطالعه انتخاب شدند. عناصری که اجزای مشترک وبسایت‌های کتابخانه‌های دانشگاهی ایالات متحده شناخته شدند عبارتند از:

- تاریخ روز آمدسازی؛
- نشانی کتابخانه؛
- توصیف خدمات یا بخش‌ها؛
- پیوند با آپیک^{۱۵} کتابخانه؛
- پیوند به آپیک‌های دیگر؛
- پیوند به دایره‌المعارفی که مشترک شده‌اند؛
- پیوند به پایگاه‌های اطلاعاتی / نمایه‌های مجلاتی که مشترک شده‌اند؛

دارای بودجه دولتی در جنوب شرقی ایالات متحده را مقایسه کرد و دریافت که دانشکده‌های مخصوص سیاه‌پوستان منابع و خدمات کمتری ارائه می‌کنند (۱: ۳۰-۳۷). کلی و پیکوک^{۱۶} (بدون تاریخ^{۱۷}) طرحی در خصوص تحلیل وب سایت‌های کتابخانه‌های انگلستان و انواع سخت‌افزار مورد استفاده و تعداد پیوندهای برقرار شده با آنها در دست انجام دارند (۸). کلاید^{۱۸} صفحات وب کتابخانه‌های آموزشگاهی و عمومی در سایر کشورها را آزمایش کرد (۴: ۵۴۹-۵۵۸). دیویی^{۱۹} قابلیت بازبانی پیوندهای ایجاد شده به خدمات کتابخانه در روی صفحات وب کتابخانه‌های دانشگاه سی. آی. سی. (CIC) را مطالعه کرد (۶: ۲۱۰-۲۱۳). به هر حال دیگر مطالعات میان فرهنگی به آسانی در میان آثار و نوشته‌ها یافت نمی‌شوند. دیگر نظام‌های آموزشی هم، محتوای وب سایت‌ها را آزمایش کرده‌اند. یک نمونه آن کار گیسون و وارد^{۲۰} است که وب سایت‌های احزاب سیاسی و کاندیداها را بررسی کردند (۷: ۳۰۱-۳۱۹). همچنین با رشد سریع فعالیت‌های اینترنتی آزمون مجدد و مکرر پژوهش حاضر ضروری است.

روش شناسی

از آنجا که محقق فهرستی از کتابخانه‌ها را در چهار کشور مورد مطالعه برای پژوهش قبلی تدارک دیده بود، همان فهرست دوباره برای این طرح به کار گرفته شد. در مطالعه سال ۱۹۹۶، کتابخانه‌ها براساس تنوع جغرافیایی در هر یک از کشورها برای انعکاس ملی به جای کار منطقه‌ای انتخاب شدند. بنابراین دست کم یک دانشکده از هر ایالت، استان یا منطقه در جامعه پژوهش وجود دارد. جایی که گزینه‌های اختیاری وجود داشت (بیش از یک کتابخانه دانشگاهی در آن ناحیه موجود بود) دانشکده‌های دارای دوره‌های کارشناسی ارشد رشته جامعه‌شناسی انتخاب شدند، چون پرسش اصلی پژوهش مربوط به یک پایگاه اطلاعاتی جامعه‌شناسی می‌شد. بسیاری از این کتابخانه در مؤسسات بزرگ قرار دارند که بیش از ۱۰۰۰۰ دانشجوی در هر کدام از آنها ثبت نام کرده بودند. جایی که بیش از یک کتابخانه در مؤسسه‌ای وجود داشت، وبسایت کتابخانه اصلی برای مطالعه انتخاب شد، نه کتابخانه‌های شاخه، ماهواره‌ای یا گروه‌های آموزشی، احتمالاً از این کتابخانه بیشترین و متنوع‌ترین

12. Kelly & Peacock
13. n.d. (no date)
14. Clyde

15. Dewey
16. Gibson & Ward
17. OPAC = Online Public Access Catalog

- بخش مرجع / پیوندها؛

- مسیر یاب‌هایی به منابع محلی؛

- پیوند به موتورهای جستجو؛

- پیوند به منابع موضوعی اینترنت؛

- فرم‌های درخواست؛

- اخبار / وقایع کتابخانه؛

- تماس با پست الکترونیکی / تماس از طریق پیوند.
بعضی اقلامی که مورد توجه در جامعه کتابخانه‌ای ایالات متحده هستند، عبارتند از: استفاده از اینترنت و به‌ویژه استفاده از وب به مثابه روشی برای ارائه آموزش کتابخانه‌ای، و دسترسی از راه دور به مواد کتابخانه‌ای. این دو به‌ویژه در رابطه با آموزش از راه دور، دوره‌های پیوسته و استفاده از مواد کتابخانه‌ای در خارج از کتابخانه‌ارزش خاصی دارند (از دفاتر خارج از دانشگاه و داخل دانشگاه). موارد زیر به مثابه معیاری برای عمومیت این رویه‌ها نیز ثبت شده است:

- پیوند به مواد آموزشی؛

- دسترسی به اطلاعات از راه دور.

مواد آموزشی ممکن است در محل تولید شود یا به سایتی در دوردست پیوندهایی داشته باشد. فایل‌های راهنما در زمینه دستاوردها و نتایج ویژه، محسوب نشده‌اند، در عوض به صفحات یا سایت‌هایی که اطلاعات آموزشی عمومی‌تری را فراهم می‌آورند - اگر چه احتمالاً به

به نظر می‌رسد در حالی که صفحات وب کتابخانه‌های دانشگاهی در این چهار کشور بسیار شبیه هم هستند، بعضی تفاوت‌های فرهنگی وجود دارد. شکی در این نیست که این صفحات وب به محیط آموزشی مرتبط هستند مانند توزیع برگه‌های امتحانی در بعضی کشورها؛ تعامل میان دانشگاه‌ها و بخش‌های انتفاعی مانند حضور پیوندهایی به کتابفروشی‌ها؛ و امور حرفه‌ای و فنی، مانند استفاده از فرم‌های درخواست الکترونیکی.

تولیدات یا نتایج ویژه در آن اشاره یا بحث شده است - توجه شده بود. جلسات بحث و گفتگوی پیوسته استاد و دانشجویان یا سایت‌های آموزشی تعاملی به‌ویژه در جایی که ظاهر می‌شوند، اشاره شده‌اند. کتابشناسی‌های موضوع‌مدار مسیر یاب به حساب آمده‌اند نه مواد آموزشی عمومی. اطلاعات قابل دسترسی از راه دور به مثابه آموزش

درباره شماره‌گیری^{۱۸} در اینترنت یا استفاده از مراکز ارائه خدمات اینترنتی برای اتصال به مواد کتابخانه‌ای در نظر گرفته می‌شوند. انگلستان طرحی برای دسترسی ملی با نام آتنس^{۱۹} دارد. این برنامه دسترسی قراردادی به خدمات اطلاعاتی را امکان‌پذیر می‌سازد و در حال حاضر توسط بیش از ۴۰۰ سازمان در انگلستان استفاده می‌شود. شمار بیشتری از تولیدات اطلاعاتی از طریق آتنس در دسترس است. آمارهایی هم برای آتنس و هم دسترسی از راه دور محلی عرضه شده است، چرا که کتابخانه ممکن است از طریق خرید به‌عنوانی که از طریق طرح ملی قابل دسترسی نیست، امکان دسترسی را ایجاد کرده باشد.

در ایالات متحده بسیاری از مؤسسات بزرگ‌تر بیش از یک کتابخانه دارند به‌ویژه اگر دانشگاه دارای دانشکده‌های تحصیلات تکمیلی حرفه‌ای مانند حقوق و پزشکی باشد. برای دیدن اینکه آیا این ویژگی عمومی ست یا نه، اشارات دیگر کتابخانه‌ها در مؤسسات مشابه برای همه وب‌سایت‌های مورد مطالعه یادداشت شده است. اگر دیگر کتابخانه‌ها کاملاً جدا باشند، ممکن است به هیچ وجه به وب سایت اصلی کتابخانه متصل نباشند، بنابراین باید به این نتایج با کمی شک و تردید نگریسته شود. برای اندازه‌گیری تطبیقی تقریباً همه اطلاعات طی آوریل ۲۰۰۰، به عنوان انعکاس وب سایت‌ها در یک زمان معین گردآوری شدند.

گردآوری اطلاعات در یک دوره زمانی طولانی ممکن است به واسطه تغییرات به عمل آمده در طرح وب، درهم و برهم^{۲۰} شود.

نتایج

نتایج این بررسی در جدول ۱ ارائه شده است. همانطور که قبلاً اشاره شد، زمانی که به کتابخانه‌های غیرامریکایی نگاه می‌کنیم، بعضی اقالم توجه محقق را به خود جلب می‌کند و این اقالم در کتابخانه‌های استرالیایی، کانادایی، و انگلیسی ثبت شده‌اند. اینها پیوندهایی بودند به کتابفروشی‌های انتفاعی، که در محل مشخصی قرار داشتند، و بعضی اوقات در صفحه اصلی کتابخانه قرار گرفته بودند (به جدول ۲ نگاه کنید). توجه داشته باشید که تقریباً نیمی از کتابخانه‌های انگلستان و بیش از یک سوم وب‌سایت‌های استرالیایی و کانادایی یک چنین پیوندی

18. Dialling
19. ATHENS
20. Muddled

دارند. بنا به تجربه نگارنده، یافتن چنین پیوندی در صفحه اصلی وبسایت کتابخانه‌های امریکایی اگر غیرممکن نباشد، غیرمعمول است. اگر چنین پیوندی در سایت وجود داشته باشد، اغلب ممکن است در صفحات دوم یا حتی سوم به مثابه بخشی از یک فهرست گسترش یافته از پیوندها باشد. فقره دیگر که بعضی اوقات در صفحه اصلی کتابخانه وجود داشت، پیوندهایی به اوراق امتحانی بود. همه این پیوندها به جمعیت اولیه مؤسسه محدود می‌شد، بنابراین اطلاعات بیشتری وجود نداشت. عمومیت آنها

ضمن مطالعه وبسایت‌های کتابخانه‌های دانشگاهی در کشورهای انگلیسی‌زبان (استرالیا، کانادا، انگلستان و ایالات متحده)، معلوم شد که در میان همه این کشورها، وبسایت‌های مورد مطالعه از نظر نمایش ظاهری با هم شباهت دارند. هر چند تفاوت‌هایی هم در محتوای آنها وجود داشت.

جدول ۱. درصد صفحات وب کتابخانه که دارای اقلام ویژه هستند

کشورها	استرالیا	کانادا	انگلستان	ایالات متحده
تاریخ روزآمد سازی	۱۰۰	۱۰۰	۸۶	۹۲
نشانی	۸۲	۷۶	۷۸	۹۰
خدمات	۱۰۰	۱۰۰	۹۴	۹۸
اُپک شخصی	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
اُپک‌های دیگر	۱۰۰	۱۰۰	۹۴	۹۲
دایره‌المعارف	۷۶	۹۲	۵۸	۹۰
پایگاه‌های اطلاعاتی	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
پیوندهای مرجع	۸۰	۸۴	۷۸	۹۲
مسیریاب‌ها	۵۶	۸۰	۶۸	۷۶
موتورهای جستجو	۹۲	۷۲	۷۸	۷۸
منابع موضوعی اینترنت	۸۰	۶۸	۹۲	۸۲
فرم‌های درخواست	۹۲	۹۲	۴۲	۹۸
اخبار کتابخانه	۹۶	۹۲	۹۴	۸۲
تماس/پیوند پست الکترونیکی	۱۰۰	۹۶	۹۴	۹۸
مواد آموزشی	۶۰	۶۰	۵۶	۶۶
دسترسی از راه دور	۶۰	۶۴	* ۴۰	۷۲
بیش از یک کتابخانه	۹۲	۶۴	۷۶	۹۲

* ۴۰ درصد کتابخانه‌های انگلستان افزون بر آتنس خدمات دسترسی از راه دور را نیز فراهم می‌آورند. اگر اطلاعات آتنس شامل تصاویر هم باشد این رقم به ۶۲ درصد می‌رسد.

جدول ۲. پیوند به کتابفروشی های غیرانتفاعی، برگه های امتحانی و دیگر زبان ها

درصد	استرالیا	کانادا	انگلستان
پیوندهای کتابفروشی ها	۴۰	۳۶	۴۶
برگه های امتحانی	۸۰	۴	۳۰
دیگر زبان ها	۴	۲۴	۰

هستند. خدمات، آپک های دیگر، تماس از طریق پست الکترونیکی یا پیوند، معمول ترین اقلام موجود بعدی بودند. برجسته ترین اطلاعات در منابع مربوط به دایرةالمعارف ها بودند (استرالیا و انگلستان خیلی عقب بودند) و فرم های درخواست (انگلستان به طور قابل توجهی کمتر ارائه می کند)، مسیریاب ها (کانادا و امریکا بیشترین و استرالیا و انگلستان کمترین)، و دسترسی از راه دور (این اختلاف بیشتر آشکار است، همانطور که از نتایج بررسی انگلستان بر می آید؛ فهرست آموزش های آتس را با نام یک نظام ملی در بر نمی گیرد). خیلی جالب خواهد بود اگر به عقب برگردیم و توجه کنیم که آیا تفاوت در دایرةالمعارف ها خاص تر شده یا نه، چرا که بریتانیکا امکان دسترسی آزاد را فراهم آورده است. امریکایی ها نمونه های کمتری از تازه های اخبار کتابخانه را نسبت به همکاران خود فراهم می آورند. این یکی از اقلام فراوانی است که مطمئناً در قالب چاپی در جایی وجود دارد و خیلی ساده به وب سایت اضافه نشده است. کانادایی ها پیوندهای کمتری به منابع موضوعی اینترنت ارائه می کنند؛ انگلستان بیشتر از دیگران پیوند داشته است. فقدان مسیریاب ها چیز عجیبی است چرا که بیشتر کتابخانه ها دست کم بعضی از آنها را به شکل چاپی در دسترس دارند و می توانند طی فرایند ساده ای آنها را به صفحات وب منتقل کنند. به هر حال ممکن است که بیشتر اینها در صفحات شخصی کتابداران یا کتابشناسان وجود داشته باشد و به سادگی از طریق صفحات اصلی کتابخانه در دسترس نباشند، به ویژه اگر برای کلاس های خاصی ایجاد شده باشند. اگر مسئله این است، کتابخانه ها می توانند این اقلام را از طریق آسان یاب تر کردن آنها برای کل جامعه دانشگاه واضح تر سازند. مواد آموزشی عمومی دسترسی پذیر از راه دور، دو موضوعی بودند که عموماً از قلم افتاده اند. کمبود مواد

در استرالیا، تقریباً همه ۲۵ کتابخانه استرالیایی چنین پیوندی دارند، و قوت نسبی آنها در کانادا شاهدهی بر یک ویژگی معین فرهنگی است. در کتابخانه های امریکایی ممکن است این اقلام حضور داشته باشند، لیکن احتمالاً در درون اقلام رزرو شده الکترونیکی قرار داده شده اند و نه به طور جداگانه و خارج از آن. تعداد قابل توجهی از کتابخانه ها امکان دسترسی به صفحات وب خود را به بیش از یک زبان فراهم آورده اند. در کانادا این زبان، فرانسوی و در استرالیا، چینی است.

در طراحی و ساختار صفحات وب کتابخانه ای در این چهار کشور تفاوت بارزی وجود نداشت. حتی در محتوا، به طور قابل توجهی شبیه هم بودند، اگر چه بعضی الگوها قابل توجه بودند. تنها اقلامی که در همه کتابخانه های مورد مطالعه در میان چهار کشور وجود داشتند، آپک های اختصاصی و بانک های اطلاعاتی آنها بودند. به نظر می رسد اینها احتمالاً منابع قابل دسترس برای عموم

مانند توزیع برگه‌های امتحانی در بعضی کشورها؛ تعامل میان دانشگاه‌ها و بخش‌های انتفاعی مانند حضور پیوندهایی به کتابفروشی‌ها؛ و امور حرفه‌ای و فنی، مانند استفاده از فرم‌های درخواست الکترونیکی. در حالی که آموزش استفاده از کتابخانه و کتابخانه‌رقومی "همیشه قابل دسترس" مواردی هستند که به‌طور مکرر در متون کتابداری دیده می‌شود و در همایش‌ها و مواد آموزشی عمومی و آگاهی درباره‌ی دسترسی از راه دور درباره‌ی آنها بحث شده، اما اقلامی هستند که کمتر در صفحات وب کتابخانه‌ها در این چهار کشور دیده می‌شوند. بازدید مجدد صفحات وب این کتابخانه‌ها در چندسال بعد و دیدن اینکه در آن زمان چه نوع موادی در دسترس هستند، جالب خواهد بود.

منابع

1. Agingu, B.O. "Library Web sites at historically black colleges and universities". *College and Research Libraries*, Vol. 61, No. 1 (2000): 30-37.
2. Chisenga, J. "A study of university libraries home pages in Sub-Saharan Africa". *Libri*, Vol. 48, No. 1 (1998): 49-57.
3. Clausen, H. "Evaluation of library Web sites: the Danish case". *The Electronic Library*, Vol. 17, No. 2 (1999): 83-87.
4. Clyde, LA. "The library as information provider the home page". *The Electronic Library*, Vol. 14, No. 6 (1996): 549-558.

آموزشی‌بی که این کتابخانه‌ها دسترس‌پذیر می‌سازند باعث اختلال در تأکید منابع کتابداری بر سواد اطلاعاتی می‌شود. پر واضح است که کتابخانه‌ها در این ناحیه، کند عمل کرده و عقب مانده‌اند. تعداد کتابخانه‌هایی که حتی یک نشانی ساده را ذکر نمی‌کنند یک مسئله قابل توجه است. مطمئناً مسئله افزودن نشانی نباید مشکل باشد و بسیار جالب توجه است که یک پیوند پست الکترونیکی قابل دسترس‌تر از نشانی کتابخانه است. گو اینکه بیشتر آنهایی که به صفحه وب نگاه می‌کنند احتمالاً خواهان استفاده از پیوند پست الکترونیکی برای تماس با کتابخانه هستند، و آنهایی که در واقع خواهان بازدید هستند نشانی خیابان را می‌خواهند. نبود پیوندهای ارجاعی در رده مشابه مسیریاب‌ها و نشانی‌ها قرار می‌گیرد. این پیوندها به‌طور وسیعی قابل دسترس هستند و ایجاد پیوند به یکی از سایت‌هایی که دارای پیوندهای ارجاعی عمومی زیاد است (یا به یکی دیگر از کتابخانه‌های دانشگاهی) به آسانی این شکاف را پر می‌کند. با اعلام شمار افرادی که از راه دور به کتابخانه دسترسی دارند، این نوع از اطلاعات عمومی در واقع مورد علاقه و تقاضای بیشتری خواهد بود. این دو مورد درباره‌ی موتورهای جستجو و منابع عمومی موضوعی اینترنتی به‌طور یکسان صادق است. اگر چه این موارد ممکن است روی صفحه خدمات رایانه‌ای یک کتابخانه باشند در این صورت کتابخانه می‌خواهد خود را به مرکز فراهم‌کننده اطلاعات عمومی تبدیل کند. در این خصوص مطمئناً می‌خواهد که پیوندهایی به این موارد ایجاد کند. پیوند به گوگل^{۲۱} یا رفت و برگشت صدا^{۲۲} می‌تواند منابع اینترنتی دارای کیفیت بالاتری را برای مشتریان فراهم آورد تا از طریق پیوند یاهو، به‌ویژه برای مشتریانی که می‌خواهند منابع تحقیقاتی بیشتری پیدا کنند.

نتیجه

به نظر می‌رسد در حالی که صفحات وب کتابخانه‌های دانشگاهی در این چهار کشور بسیار شبیه هم هستند، بعضی تفاوت‌های فرهنگی وجود دارد. شکی در این نیست که این صفحات وب به محیط آموزشی مرتبط هستند

5. Cohen, L.; Still, J. "A comparison of research university and community college library Web sites: content, functionality and form". *College and Research Libraries*, Vol. 60, No. 3 (1999): 275-289.

6. Dewey, B.I. "In search of services: analysing the findability of links on CIC university libraries Web pages". *Information Technology and Libraries*, Vol. 18, No. 4 (1999): 210-213.

7. Gibson, R.; Ward, S. "A proposed methodology for studying the function and effectiveness of party; candidate Web sites". *Social Science Computer Review*, Vol. 18, No. 3 (2000): 301-319.

8. Kelly, B.; Peacock, I. "Webwatch". [on-line]. Available : <http://www.ukoln.ac.uk/web-focus/webwatch>.

9. Still, J. "The anthropology of online search strategy formation: a study of four countries". *Online & CD-ROM Review*, Vol. 20, No. 2 (1996): 59-66.

تاریخ دریافت: ۱۳۸۲/۱۲/۱۷

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی